

Patrimonium van de Sint-Odulfkapel

(Naar Aimé Stroobants)

De huidige kapel (Sint-Onolfsdijk 85., kad. P.C. Popp, sectie A, nr. 283c;huidig kad. 1ste afdeling, sectie A, nr. 283b) staat sedeert 2 november 2002 op de Vlaamse lijst van het bouwkundig erfgoed. Ze dateert minstens uit het begin van de 17de eeuw, maar is vermoedelijk deels ouder. Na de Beeldenstorm, waarbij de meeste kerken en kapellen vooral door brand waren geteisterd, bleven de nog bruikbare stevige muren meestal staan. Waar nodig werden ze hersteld en kregen ze een nieuw dak, nieuwe glasramen en meubilair. De geosterde kapel ligt beneden aan de dijk. Het is een eenvoudige, rechthoekige eenbeukige ruimte van vijf traveeën, onder zadeldak van pannen met een opengewerkte zeskantige dakruiter met klok aan de westzijde. De bronzen klok (1623, brons, 43 x 55 cm) draagt in reliëf het opschrift: JAN VAN DEN GHEYN HEEFT MY GHEGHOTEN INT JAER ONS HEEREN MCCCCCXXIII. Bij de beeldenaar en het wapenschild van de Spaanse koning Philips I hoort nog het randschrift: PHILIPPVS REX PRIMO ESP. ET. S. A. AN. XXVIII. Aan de noordzijde bevindt zich centraal een vooruitspringend portaalje onder zadeldak. De deuropening is rondbogig, door bossages omlijst en door een driehoekig fronton afgedekt en bekroond met een smeedijzeren kruis (ontwerp Dom Antoine) met de symbolen van het geloof, de hoop en de liefde. De westgevel was in de eerste helft van de 20ste eeuw gecementeerd. Hij heeft geveloren, een puntgevel met bekronende spits en is, evenals de vlakke oostgevel doorbroken door een spitsboogvenster met glas-in-lood. De blinde noordelijke langsegevel is door een tandlijst afgedekt.

Figuur1: H. Odulf als kanunnik (foutief opschrift)

Figuur 2: H. Odulf.

De kapel had tot voor de recente renovatie een bepleisterd gewelf, versierd met eenvoudige rococomotieven en een vierpas met daarin de initialen J.M. en het jaartal 1761. Bij de renovatie werd dit gewelf verwijderd, zodat opnieuw de houten dakspanten vrijkwamen, die oorspronkelijk voorzien waren van een houten tongewelf. In de muur naast de ingang zit een eenvoudig hardstenen wijwatervat. De gepolychromeerde houten lambrisering (derde kwart 18de eeuw)

bekleedt de hele oostwand en is versierd met voluten. Het meubilair bestaat verder uit een reeks kerkstoelen¹, twee kerkmeestersbanken in Lodewijk XVI-stijl, een altaarkruis op voetstuk (18de eeuw, 122 cm), een volks kruisbeeld van terracotta (18de eeuw, 100 cm) en een smeedijzeren kaarsenkroon. Het smeedijzeren toreuurwerk, gemerkt H. JOS. FAMAELIJ A ZELE 1795, bevond zich tussen de kerkmeesterbanken tegen de westwand. Het kwam via Dom Robert eerst in de Benedictijnenabdij terecht, van waar het enkele jaren geleden aan de Stedelijke Musea werd geschonken. De huidige eigenaar wil ook de ijzeren wijzerplaat dezelfde bestemming geven².

Figuur 3: H. Antonius.

Figuur 4: Onze-Lieve-Vrouwbeeld - 19^e eeuw.

Op houten consoles staan langsheen de zuidelijke langsmuur een drietal houten heiligenbeelden opgesteld. Het beeld van H. Antonius Abt (18de eeuw, 60 cm, met ex-voto's) werd zowel vereerd door de bewoners van de Sint-Onolfsdijk als van Zele-Dijk, waar eveneens een kapel stond ter ere van Sint-Antonius. Deze heilige werd vooral vereerd tegen het 'vuur' bij het vee, voornamelijk bij varkens. Van H. Odulf bestaan er twee beelden, waarvan één gekleed als kanunnik (17de of 18de eeuw, 70 cm, met op de voet het foute opschrift H. Adolfus) en een ander in de gebruikelijke kledij (17de of 18de eeuw, 65 cm). Naast de koorafsluiting staat op een sokkel een gekleed Onze-Lieve-Vrouwbeeld³ (19de eeuw). Rond 6 februari werd, tot in de tweede helft van de 20ste eeuw, in de kapel door de Confrerie van HH. Amandus en Dorothea met een eucharistieviering ook de feestdag gevierd van H. Dorothea, patrones van de bloemenverkoopsters en van de hoveniers.

¹ Bij de huidige renovatie werden de kerkstoelen vervangen door moderne stoelen.

² De wijzerplaat bevindt zich sinds vorig jaar in het Zwijveke museum te Dendermonde, en zal wellicht verhuizen naar het Vleeshuis, waar het oude toreuurwerk zich bevindt.

³ Het Onze-Lieve-Vrouwbeeld werd geschonken aan Deken Paul De Baere en is opgesteld in de Onze-Lieve-Vrouw kerk in de Onze-Lieve-Vrouw kapel.

Figuur 5: Brandglas (Hugo D'Haen).

Figuur 6: Brandglas (Hugo D'Haen).

Tussen 1984 en 1992 werd de restauratie afgewerkt met het aanbrengen van enkele glasramen van de hand van de Dendermondse glazenier Hugo D'Haen. In de westgevel werd een afbeelding aangebracht van Sint-Odulphus, rechts onderaan gesigneerd: GIFT DIJKVRIENDEN hugo d'haen 1984 (wijding 23-9-1984). Twee kleine ramen in de zuidgevel vertonen respectievelijk de Geboorte van Christus en de Verrijzenis van Christus, met onderaan het opschrift GESCHONKEN DOOR DE DIJKVRIENDEN DEC. 1992 ONT. EN UITV. H. d'haen . In het spitsboograam in de westgevel zit een glasraam met de opdracht van de Sint-Odulfkapel aan O.-L.-Vrouw, door Dom Robertus en de eerste abt van Citeaux. Onderaan het wapen van Dendermonde met het opschrift AVE MARIA. Onderaan rechts het opschrift: GESCHONKEN DOOR DE DIJKVRIENDEN ONTW. EN UITV hugo d'haen 1986 (gewijd op 15-8-1986). In de binnendeur van de kapel (noordkant) bracht Hugo D'Haen in twee registers zes kleine glasramen aan, met bovenaan HH. Hubertus, Dorothea en Antonius Abt, en onderaan de polder met de Sint-Odulfkapel en de nieuwe Dendermonding, H. Amandus en een schip over het Dendermondse wapenschild.

Figuur 7: Brandglas (Hugo D'Haen).

Figuur 8: Brandglas (Hugo D'Haen).

Figuur 9: Kruisbeeld boven portaal.

Figuur 10: Retabel polychroom.

Extra: Faldistorium

Een **faldistorium** is een verplaatsbare X-vormige (vouw)stoel met armleggers en oorspronkelijk zonder rugleuning ([meer info](#)).

Figuur 11: Faldistorium – Bidstoel.